

Поклон
 ЈОЦЕ ВУКОБРАТОВИЋ из Сенте
 УНИВЕРЗИТЕТ СЕНТЕН

У Земуну, 3. Новембра 1868.

УКЛИБ. БИБЛИОТЕКА
 4911
 В. П. 1868

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

ЛБ10
 4834

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 фолришти у баншотима заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнице у Србији етане лист овај дукат десарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 1.

Предплату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

Нашим читаоцима.

С данашњим листом улазимо у другу годину постанка „Земунском Гласнику.“ Ово нам се чини да је згодна прилика да положимо рачун о досаданшњем раду нашем, а поглавито ваља нам коју прословити и о томе, како мислимо у потоње рад тај да продужимо. Увеличали смо листу простор па треба коју рећи, с чиме ћемо да га испунимо.

Кад смо „Земунски Гласник“ покренули, намеравали смо да оснујемо местни лист, орган један, који ће да заступа најближи интерес, и да негује оно, што нам је најпрече. У томе службаху нам за пример швајцарски и ђермански недељни листови, који су толико допринели те се у тим сретним земљама народна образованост ширила и народна свест јако отемељила. Најживљи интерес за јавни живот и за општи рад беху последице отуда, а усљед тога умно и материјално унапређење свију сталеза.

Местноме листу главни је задатак тај, да заступа општински интерес, да буди и да одржи вољу за општи рад. Породица па општина први су основи држава и народа. Општина је дакле поље где је рад од користи и за целину. Она је школа, у којој се негује и развија онај силни патриотизам, који је темељ величини и срећи народа. „Скромном грађанину у удаљеној паланци није нужно да зна, који министар управља државом, вели Дипен, али шта и како се ради у општини у којој он живи, то треба да зна.“... У нас досад није било листова, који би поглавито општинским и економним интересима посвећени били, и ако је то поље, као што мало пре рекосмо, што га ваља брижљиво култовати. Већ тај факт по себи даје

„Гласнику“ право на опстанак његов и да му се круг читалаца шири.

Добро уређена општина је оно исто, што је добар кућевни поредак у породичном животу, за што се свако старати треба. Ево како о томе неки писац говори: „Добро општинско уређење, што у пуној мери благослов домаћем животу доноси, по природи је мати такоме животу, што се најпре у ограниченем кругу појави, па после ојача, те се у већем простору покаже. Оно угушава тесногрудни егојизам и учи грађане, да се не показују особењацци, него као чланови једне фамилије. Рад у општини је извор грађанских као и друштвених врлина.“

И „Земунски Гласник“ најбољи и најмилији материјал црпи из општинског живота. Он се ту неограничава само на место у коме излази, већ се радо занима и са предметима оближњих српских општина, а уредништво радије уступа места у своме листу извештајима о општинском раду, о друштвеном животу, о народној привреди, него најјејачијим комбинацијама политичара, које толико заузимају простора у новинама, па ипак мање више су обманљиве.

И друштвени живот и околности у којима човек живи и дела предмети су, с којима се „Гласник“ радо занима. Члавака, што су томе посвећени, он је досада више доносио, а доноси ће их и одсад. Што он врлине и мане огледа ради на видик износи, претреса и открива их, то нека му нико не замери, јер нам се чини да је дужност јавноме листу не само да сеје семе, из кога би поникли добри плодови, већ му ваља и кукољ да треби.

Наши читаоци могуће до сад да се увере о брижљивости, с којом „Земунски Гласник“ пази на све економичке појаве у крајевима нашим. Уз општински живот најрадије

се занима наш лист са питањима о народној привреди. „Гласник“ се на том пољу помоћу врених помагача удомио, као ни један други српски лист. А да је наш лист доиста у томе погледу прави пут погодио, о томе добисмо уверење са више компетентних страна. Ово уверење једна је побуда више, да и одсад материјалним интересима сву нашу пажњу поклонимо. Мило нам је, што читаоцима јавити можемо, да нам је испало за руком, још неколико помагача у овој струци за наш лист задобити, којој ће се одсад још више места у нашем листу определити.

Кад се год што радило на подизању народне просвете, особито школске наставе у нашој вароши, „Земунски Гласник“ је увек живосан саучесник био. Штампача треба да потпомаже узвишене цели цркве и школе. Са поучно-забавним читањем хоће наш лист тој лепој цели да служи, хоће да унапређује у своме кругу знање и образованост. Зато јесмо и овоме делу у подлистку нашем већи простор посветили. Ту ће читаоци наћи изобилно лепе забаве.

Таког је садржаја досад био „Земунски Гласник“, а таквог ће остати, и труди ћемо се да га још више унапређујемо. Година дана како овај лист излази, па се читаоци лако могуће уверити, јесмо ли своме програму остали верни. Ми смо се трудили да по могућности одговарамо нашем задатку. У томе нам био од помоћи г. Сима Поповић, коме сад при растанску захвалне речи посвећујемо.

ЈОЦЕ ВУКОБРАТОВИЋ
 у Сенти

Земун. Школски саветник г. др. Богишић опширно је извешће дао о својим опаскама на испитима овдашњих школа, и то је извешће још пре неколико недеља дошло на нашу власт. Но ми не могосмо досад због не довољног простора о њему говорити, и сада нам је то могуће само укратко. Елаборат је тај са свим опширан, и доиста се дивити морамо савесности г. Богишића, кад помислимо, да је он о свима школама, које су му подчињене, овакво темељно расуђивао.

У реченом израду г. школски саветник најпре у опште говори о земунским основним школама и о реалки. По том прелази на поједине школе, и ту похвално спомиње главну и немачку женску школу стога, што ту влада добар ред и што деца школу прилежно посеђују. Зато похвали надучитеља г. Стојановића и учитељку г-ђицу Паулгерг. Но са другом немачком учитељком не беше задовољан.

О испитном резултату у српским школама није се у опште похвално изразио, али се нада, да ће и ту бољих успеха бити, док се стари учитељи одпусте на их способнији буду заменили. Али са свим рђаву осуду изрекао је над овдашњом грчком школом и њеним учитељем, где оно мало деце, што ту има, на доват уче.

Није га ни француско немачка школа задоволила, нити у погледу на успех деце нити на посету. Па и сам изглед школе учинио је непријатан утисак на њ. Он закључује, да се ту женска деца од мушке одеље.

Најбољу осуду изрекао је над јеврејско-општинском школом, које су га успеси врло задовољили, што приписује труду и способности јеврејских учитеља. Том приликом препоручује општинском старешинству јеврејском, да се побрине за бољу и пространију школу.

Још је у опште г. Богишић примећивао, да је у овдашњим школама, осим мало изузећа похвале достојних, учење механично и нити срце нити дух изображава. Он је ту констатовао, да се турновање, осим у реалки, мало или ни мало не упражњава, макар што је то преважно, које сву пажњу заслужује. Зато и препоручује, да се томе за доста учини.

На послетку препоручује г. Градоначелнику, да свима учитељима садржину његове релације до знања достави и сваком по наособ или дотичну похвалу или укор писмено саопшти. Исто тако наложено је месној власти, да се стара о набавки нових поучних срестава, како би се збирке што имамо умножиле и обогатиле.

Ово је у изводу релација г. школског саветника Богишића. Ми је саопштавамо с тога, да се читаоци наши увере о ердочној бриги за унапређење пучкога школскога поучавања, коју показује родољубиви наш г. Валтазар Богишић. Ми овом приликом опет позивамо родитеље, да и они ту племениту цел народне просвете потпомажу пазећи, да њихова деца уредно у школу иду.

(Општинско веће 24. Октобра. Свршетак.)

После подне отворила се седница у 4 часа. Општинара било је мање на састанку нег што их је било пре подне. Док су се општинари искупили један по један, извукло се имена оних општинара, који ће за идућа три месеца председавати примирителном суду. Том ће приликом рећи општинар г. Паић, кад је видео, да је и његово име извучено, да ће скорим изненадити општинско веће, који иараз општинари тумачише, као да хоће да да оставку на звање општинара.

Први предмет што после подне дође на ред, беше извештај комисије, која је била изаслата, да испитује потраживање бившег општинског баштована Сарија, који тражи 83 фор. из општинске касе. Комисија пронашла је, да би исти баштован имао по правди 90 фор., јер је толико трошка имао око сађења меља, премда резултата нема никаква од његовог труда. Комисија је за то, да му се да оно што тражи, усљед тога решаваше, да се бившем баштовану исплати у име тога 53 фор., почем је 30 фор. већ примио.

Грађанин госп. Шпилер тражи допуштење, да може своју гостионичку радњу пред бежанијском касијом премесити у своју кућу у вароши, преко пута гостионице „код лава.“ Ова молба Шпилерова наиђе на жестоку опозицију. Г. Ивић рече пронички да у том крају вароши нема још доиста бирцуза, ту су само осам бирцузи! Он није за то, да се гостионичке радње уопште умноже јер их има одвише по потреби вароши. То само служи за деморализацију. Колико су од штете због тог закона претрпели они, који имају куће са реалним правом, које пре много већу вредност имају, него што сад имају. Да је по правди, требала је држава, кад је тај закон издала надокнадити ту штету, као што је чинила код спајинских добара. Тога мњења бејаху већином и остали општинари, те је решено, да се одбије просиоц, и наложено му је, да тај посао и одсад ради на том месту, за које га је добио.

Бивши чиновник г. Борђе Лацко тражи концесију, да може у Земуну отворити тако звану извештачку канцеларију. Бенераљкоманди поднесену прошњу ова је вратила мађистрату е налогом, да се најпре саслуша мњење општинског заступништва о том предмету. Узешићи га у пресрес општински одобрени тражиоци његово захтевање по кратвој дебати с том примедбом, да подузвима најпре треба да поднесе тарифу таксе, к је ће за свој труд наплаћивати од муштерија, и да се има строго држати полицијских прописа у обзиру на служитеље и служавце.

Полиција поднесе комисионски протокол, по коме се показује потреба, да се наспе долина на сред раскрића лутријске улице, где се скупи толика вода од кише и снега, да се ту пролазити не може. Решава се, да ће се при регулисању речене улице на то обзир узети.

Г. Павле Пуљевић, трговац, тражи право на гостионичку радњу у кући под бројем 201. у горњој вароши, коју је ту споро купио, и таман је удешена за такав посао. Он се одбије са својом прошњом из истих узрока, из којих није ли Шпилеру дозвољено, да своју бирцуску радњу премести у варош.

Изаслата комисија, која је имала прегледати место, где се Гардшот срушио, поднесе извешће о томе своје послу. Она је тог мњења, да се оставе земљане масе ту, куд су пале, јер никоме не сметају, а сила би трошка стало, да се оданде уклопе. Али онај део брега, који још стоји, по првом кишном може се срушити, треба одклати. Наложено је господи варошким претставницима и општинару г. Волзу, да они воде бригу о том послу о трошку општинске касе, на што их општина овлашћује.

Још једном се поведе реч о посленом реду за општинско већање, као и о томе, на који би начин општинари најбоље могли напред да се извешће о предметима, о којима ће да се већа, како би могли темељно да их проуче. По дужем дебатовану решено је, да један одбор изради и једно и друго. У тај одбор избрани су четири варошка претставника и г. Ивић, који да се умоли, да се тог посла лати. Одбору је том приликом препоручено, да се у погледу на послени ред држи одредења §. 135. општинског устава.

Г. Градоначелник јавља, да је бечки фабриканат Керирајгер паробродом послао шмрк, што га је општина наручила и 100 комада пожарних каната. Рачун износи 839 фор. 60 повчића. То извешће градоначелничково узме се на знање с том примедбом, да одбор за одбрану од пожара има да води бригу о тим стварима.

Интересантна дебата беше и она, што се породу усљед понуде г. Гириновића, учитеља француског језика. Овај се господин нуди општини да предаје француски језик ђацима у овдашњој реалки, по три часа на недељу а тражи за то 20 форината месечно. Г. Градоначелник рече, да је то добра прилика за нашу децу, а није великим трошком по општину скопчано, почем ће они ђаци, који су имућни родитеља, сами нешто морати да плаћају. Први варошки претставник противног је мњења. Он рече, да француски језик није за нас; он се нигде не учи по нижим реалкама. Српска деца доста морају да се боре са немачким језиком, рече, на коме се предају толико тешких учебних предмета, на кад би још уз те и француски језик учили, неби научили ни један ни други. Општинар г. Илчић побивши основе г. првог варошког претставника рече: Немојте на пут да стајете нашој деци. Француски језик изискује се већ сад у многим околностима живота, још нужнији ће бити за сваког кад се буде светски обрт и код нас већма развио. Већина општинара, скоро сви, делише мњење г. Илчића, најпосле и сам г. први вар. претставник, те се решаво да се прими понуда г. Гириновића, но најпре земаљска касе ваља да му допусти, да може француски језик предавати. Општина му гарантује годишње 200 форината, а тај ће језик бити прописан предмет за сваког ђака реалке. Предавање се три часа на недељу. Бади имућних родитеља морају платити за то извесну школарину, која ће се поздије определити. Ако би пак сившика било, то ће се тај сившика доделити на сиромашне ђаке реалке.

Последњи предмет ове седмице беше предрачун прихода и расхода општинских за идућу 1869. годину. Г. варошки Управитељ чита извешће рубрику за рубриком. Ово је предрачун,

Приход.

10 % прирева к државном порезу	ф. 3689.90
Кулчки и патролски прирев	" 4395.16
Аренда од хватова	" 1050.—
Аренда од калдрме	" 615.—
Од паробродом донесених еснапа	" ?.—
Аренда од 392 јутара пустарских	" 4000.—
Аренда од 157 јутара узетих од пашњака	" ?.—
Аренда од 32 јутра опредељених за цркву у Францталу	" 640.—
Аренда од 32 јутра опредељених горњеварошкј школи	" 700.—
Аренда за варошкј касарницу	" 200.—
Од попаше	" 400.—
Такса за хороуправитеља римске цркве, што се наплаћује од католичких становника	" 300.—
Таксе што плаћају странци кад постају Земунци	" 75.—
Глобе и конфискации	" 150.—
Таксе што се наплаћују за балове, театар, и пр.	" 163.—
Таксе всичанице	" 60.—
Доходак од мангубске марве	" 41.67
Од продаје разни ствари	" 18.20
Наплата болничке таксе	" 1000.—
Интерес од болничког фонда	" 157.41
Интерес од фонда вар. осветлења	" 812.97
Интерес од сиротинског фонда	" 584.46
Прирев због официрских квартира	" 695.06
Доходак од земљишта у ади	" 145.27
Доходак од београдских житеља што посе песак са аде	" 10.—
Случајни доходци	" 200.—
	ф. 20103.10

Расход.

За 4 српска учитеља, сваком плата по ф. 500.—	
писарина по ф. 4.20	
за стан по ф. 60.—	
ф. 564.20	ф. 2256.80
За 2 немачка учитеља, сваком	
плата по ф. 500.—	
писарина по ф. 4.20	
за стан по ф. 60.—	
ф. 564.20	" 1068.40
За једну српску учитељку плата ф. 210,	
писарина ф. 4.20, ф. 60 за стан	" 274.20
Хороуправитељу римске цркве	" 300.—
Плате болничком служитељу и гробару	" 250.—
Пензија српском учитељу г. Петру Војкићу	" 315.—
Пензија учитељској удовици г-ђи Ани Јазаровићој	" 105.—
Трошкови за болницу	" 1000.—
На лекове болнице	" 400.—
Трошкови за ноћну стражу	" 3277.70
Награде у опште	" 600.—
На набављање и оправљање справа за гашење ватре	" 1000.—
На набављање друге потребне справе и 16 варошких фењера	" 700.—
На оправке варошких адања	" 1000.—
На осветлење вароши	" 1200.—
На надничаре и подвоз	" 300.—
На набављање штампарских и канцеларијских потреба	" 150.—
На огрев и осветлење болнице	" 282.90
На прање болничке преобуке	" 30.—
Трошкови при сахрањивању сиромашних лица	" 10.—
Принос Земунца плати директора народних српских школа	" 84.—
На огрев пет српских и једне немачке француске школе, 35 хвати,	" 501.—
На досеље и друге потребе болнице	" 200.—
Одјачар и довоз воде за чишћење у свит. кућама	" 50.—

На издржавање сирочади	ф. 268.—
На сиротињу овдашњу	" 600.—
Конаци пролазећих војника	" 556.80
Губитак на приреву и пр., што се не може наплатити	" 1000.—
Губитак, који се не може наплатити од оних, што су се лечили у болници	" 200.—
Државни порез на 392 јутра пустаре	" 771.75
Принос општине на издржавање реалке	" 2000.—
Порез државни за 315 јутара адске земље, одеском	" 138.03
Чишћење сокака	" 500.—
Непревидни трошкови	" 600.—
Довоз воде у болницу	" 60.—
Довоз воде за шкркове	" 64.—
Калдрисање сокака	" 615.—

Свега ф. 22728.58

Предрачун показује дефицит од 2625 форината 57 новч. Општинари пропратили сваку рубрику својим примедбама. Велико негодовање показаше, кад су знатни трошкови споменути, које општина има да носи с тога, што се у овдашњој болници многи странци лече, од којих се трошкови лечења наплатити не могу. Но још веће беше њихово негодовање, кад се повела реч о сиротинским и варошког осветлења фонду. Неко рече, да знатан део оба та фонда није обезбеђен, одкад су два општинара допустила, да се народном фонду карловачком уступи прво место при интабулацији над кућом под бројем 454, на које беху капитални речених фондова интабуловани. Дебатовало се о томе како да се ти капитални обезбеде? Неки рекосе, да ваља да се одмах одкажу и наплате. Г. Градоначелник, не знајући досад за то, рече, да је власт дужна да пронађе средство, да се ти новци обезбеде, и обећа се, да о томе води бригу.

Кад се најжешће дебатовало устане један општинар Францгалац и рече, да су општински бикови оматорили, па ваља друге набавити. И питала у којој се ти бикови држе, треба да се оправи. Овом међуметку, који не беше ни у каквој свези са предметом, о коме се већало, смејаше се општинари, и г. Градоначелник ће рећи, да сваки о оном што кога тишти, бригу води. Он ће већ наредити, да се ствар извиди.

Живасно се дебатовало и о дунавској адици, од које скоро никаквог прихода нема, а општини је отуда знатан трошак.

Најпосле одобри се предрачун, који по пропису треба да се поднесе с концем Октобра земаљској власти на одобрење. Откуда ће се пак дефицит набавити, о томе ће се други пут посаветовати и резултат високој власти поднети.

(Задружно.) Погрешно смо јавили у прошлом листу да ће беседа наше певачке задруге у Суботу 9. Новембра бити. Она ће бити у Недељу 10. о. м. по овом распореду: 1. Приморски наџеви. Саставио С. Лжичар. Пева ће збор. 2. Тијо ноћи. Од Ј. Јовановића. Сложио В. Хорејшек. Пева ће октет. 3. Хуситска 2. Од В. Ханка. Сложио Кров. Пева ће збор. 4. Декламација. 5. Јадна драга. Од Бр. Радичевића. Сложио В. Хорејшек. Пева ће збор. 6. Девојка и ружа. Од Ј. Суботића. За самопев сложио В. Хорејшек. Пева ће госпођица Катарина Гудовић. 7. Сложио! Од Фердинанда Руссана. Пева ће уз пратњу гласовира збор.

— Ово дана имамо опет узрока да се људи због рђаве навике неких житеља нижег реда, коју показују при сватовима и славама, и одкуда се често највеће несреће догађају. Прошлог Митровдана и

сутра дан у Недељу ваздан и сву ноћ чула се пуцњава из пушака пијаних сватова и свечара. И доиста се догадио жалостан случај, да је једног горњеварошанина рука осакаћена, коју несретнику морадоше осећи, на два дана поздније, пошто беше доведен у болницу. Чудимо се власти, што не употреби строже мере, како би се тим преступцима на пут стало.

— Из Београда нам пише наш дописник: У прошли Понедељник прочитана је пресуда и осталим учесницима у убиству кнеза Михаила. Мајсторовић је осуђен на смрт, и одведен у селу Азању округа Смедеревског одакле је родом, да се тамо убије. Бивши професор на великој школи Драгиша Станојевић ослобођен је из недостатка доказа, а само пет година да буде под полицијним надзором. Тако исто и Лазар Милојевић бив. помоћник начелства смедеревског, Милан Ракичић и Мита Кузмановић; а Коста Антоновић, Станко Здравковић и Стеван Вучићевић на пет година затвора. Овој последњој тројници дозвољена је и апелата на виши суд. И као што смо извештени сва тројица су апеловали. — Тог истог дана прочитана је и пресуда Мијајлу Стајковцу браниоцу Драгише Станојевића, који је због увреде нанешене државном тужиоцу као званичнику судском — осуђен на 20 дана затвора. И тог истог дана већ је почео да издржава затвор. — Овом приликом не могу да пропустим а да вам не сврнем пажњу на обична извртања и опадања „Видовдана.“ Он је већ познат као доносач такви вести, које баш у ствари не постоје, али и ако постоје то опет удешене на калуп видовдански. Тако он вели: да је Стајковац осуђен због тога, што је клеветао власт и суд онај пред којим је бранио свога клијента Драгишу. Он је тако донео, а цео свет зна да он није клеветао суд. Ми се баш много не чудимо томе, јер је он одвише ревностан у томе, да треба на кога само прстом показати, а он да се одмах блатом баци на њ, одмах да му посвети цео уводан чланак у коме ти Боже знај шта ти ту не би било. Чујемо да је Стајковац већ тужио уредника В. дана због овога лажног донашања судске пресуде. Оваку ревност показује још јасније његов колега чувен због свога умног банкротлука, уредник „Ружа.“ Тај вам је кадар за 10 пара да изгрди кога хоћете. „Ружа“ и није лист за „шалу и сатиру“

већ за „спрдњу и грдњу“ што му мно-
гоштине доликује. — Г. М. Блазнавац
намесник кнежевог достојанства да-
нас се венчао са г-ђицом Катарином
Њерком пок. г. Ане Константинови-
ћа, сестре од стрица пок. кнеза Ми-
хаила. — Данас је намесништво изда-
ло прокламацију на народ. У њој
се каже да је свршено суђење што
га је било и да се укида опасна
стање. Народ се позива на слогу и
љубав, и на потпомагање у великом
раду што га данашња влада преда се
има. — Митрополит обратио се е то-
га, званично министарству просвете
што чиновници по унутрашњости
Србије недрже се прописа црквен-
ских те мрсе у посне дане. Он иште
да би се од стране владе чиновни-
цима издала заповест, да у потоње
чиновници не дају такав хрђав при-
мер народу. На ту молбу минастар-
ство расписало је свима надлежа-
тељствима да се чиновници од сада
тога чувају.

— Из Београда добисмо прокла-
мацију народу српском, коју су на-
месници књажеског достојанства о-
номад у Четвртак издали и која о-
вако гласи:

„Браћо! И последњу реч своју
изрече суд наш у делу великог зло-
чинства, које је извршено над нашим
непрежаљеним књазом, Михаилом
Обреновићем III. Кривци, који су у
овоме ужасном догађају у Србији
учествовали, изнађени су и предати
казни, која их је по закону чекала;
а хвала пријатељству краљевске вла-
де суседне нам Угарске, предузете
су мере и против оних, који су ово
наклано дело на оној страни скова-
ли. Раскњаз Карађорђевић, главни
виновник злочинства, пошто је су-
дом нашим осуђен на казну, коју је
заслужио, тавнује сад са неким сво-
јим сукривцима, у престолници Угар-
ској, где је становао од како је
збачен са престола, на коме је не-
достојно седио. Можемо се надати
да ни тамо неће ни њега ни његову
зликочачку дружину мимоћи пра-
ведна осуда. То можемо с поузда-
њем очекивати од правдољубивости
угарских судова и племенитости на-
ших суседа, који су са свију крајева
и из свију кругова својих похитали,
да жигосу богомреко дело убиства
својим гнушањем, а нама братински
да изјаве дубоко учешће у обште-
народној жалости, која нас постиже.
Исход суђења свршеног у Србији
над убицама књаза Михаила пока-
зује, да је заверу скројио и извршио
двојаки измет људски: друштвени,
који је у Топчидеру испаштао ра-

није грехе своје; и политични, који
ја ван отачбини по туђини лутао.
Само међ робијашима, међ својим
сродницима и слугама ношао је теш-
ки преступник одзива својим поги-
белним плановима. Тај појав пока-
зује најјасније, у каквим је редовима
Карађорђевић бројао своје привр-
женике, докле, напротив, обштена-
родна, безгранична жалост, која се
показала за нашим великим покој-
ником, као и љубав, којом је при-
грљен млади огранак Обреновића,
дају нов доказ, на како широком и
чврстом темељу стоји наша народна
династија. Србија прође кроз опа-
сну кризу, но слогом она из ње
изиђе ни мало неослабивши. Ако је
зликочачка рука и испела, да љу-
бави нашој отргне највећег патри-
ота, опет нам остаде снага, коју је
он створио, остаде она велика на-
родна мисао, којој је он живот свој
посветио био, и коју ћемо ми, у
име Бога наставити силама, које јед-
нако прирашћују. У земљи је свуда
ред подпуно одржан, а у суседству
и свему иностранству, разборитим
владањем народним, очувано је Ср-
бији оно исто уважење, које је она
и пређе свуда уживала. Браћо, свр-
шетком изузетног положаја, у који
бисмо бачени тешким ударом, који
претрписмо, повраћа се кад све у
редовно стање. Слободни од јако
да све силе своје посветимо искљу-
чиво бризи о напредку земаљском,
о развиту установа народних, при-
совимо у помоћ благослов божији,
па приступимо многим и тешким
здатцима, који нас чекају. Успех
не може изостати нашим трудима,
ако продужимо онако исто мудро
владати се, као што смо чинили у
тренутцима највеће опасности. Зато
останимо скупљени, као што смо,
око престола свога младог књаза,
и као што негда чинише синови на
гробу отца свога великог Немање,
заветујмо се и ми над палом жртвом,
да ћемо, улазећи у дело народног
препорођења, руководити се једино
обзирима на обште добро. И Богу
и домовини љубо би сваки онај са-
грешнио, који би нарочито у овако
важним часовима покушао да да-
нашњу дивну слогу народа српског
ремети: правда и божија и народ-
ска не би га мимоишла. Идући са-
мо тим путем слоге и патриотства
можемо се с поуздањем надати, да
благослов небески неће изостати, а
да се богато не излије над Србијом
и њеним владоцем.

— На Митровдан започеле су у
Пешти конференције ради закључе-

ња поштанског уговора између ау-
стријско-угарске државе и кнеже-
вине Србије. Угарском министарству
трговине додат је бечки министар-
ски саветник Пилхал, а Србију за-
ступа ту г. Младен Радојковић.

— Карантински прописи, што у
Пешти постоје против говеђе куге
имају велике судбе носити за трго-
вачки свет. „Пестер Лојд“ припо-
веда овај случај: Четири трговца из
Суботице пошљу на садашњи пе-
штански вашир 15 кола вуне и јаг-
њећих кожа. Ово задржи кордон за
говеђу кугу и потражи сведочан-
ство да ли су вуна и коже чисте
од говеђе куге. Притежаоци кази-
ваше да у Суботици нема говеђе
куге, и што је значајно, то није до-
ста ваља још сведоџба. Телеграфи-
рају у Суботицу и отуд им јаве
да тамо нема говеђе куге, све уза-
луд кад наредба од мађистрата за-
хтева да се има сведочанство. Но
зашто нису те наредбе по свима
пијацама завели да се бар трговачки
свет по њима управља?

— На чешкој „западној“ жељез-
ници догоди се код Хоровице судар
пасаџерских ватрених кола у коме
је и војника било, са теретним ко-
лима ватреним, при чему 29 особа
су убијене а 61 тешко рањено. Међу
мртвим и рањеним има много вој-
ника. Многи лекари одправљени су
из Прага томе несретном месту. —
Новији извештај доноси да су и мрт-
ви и рањени сами војници а од ци-
вилних никоме ништа није шкодило.

— Ово дана подигне један по-
лицајски агенат тужбу, противу ва-
љанога попа хуке, што се бајаги у
његовој проповеди садржи наруше-
ње јавнога мира. Агенат је предику
својим ушима слушао и заклетвом
то потврдио. Међу тим се јасно уви-
ђа да агенат ни предике чуо није.
Један полицајски помоћник агенту
је прочитао у кратком нацрту по-
пину предику а агенат је на памет
научио те с таким убеђењем хоће
суду као сведок да претече!

— Раскраљица Изабела дошла
је у Париз. Цар јој је путовање од
По-а до Париза особиту свезу и
своја салонска кола на расположење
дао. Кад је око полак ноћи приспела
прими Изабелу царски ађутанат Ка-
стељно и негдашњи шпански посла-
ник Мон. У Павиљону Роану где је
за време узела стан, очекиваше је
њена мати Христина.

— Најважнији догађај ове недеље беше тај, што ту они угарски саборњаци што су у левици положили мандат као чланови делегације која ће као што је јављено 12. о. м. у Пешти да се састане. — Из Пеште јављају и то, да ће коначни претрес у кривници раскнеза Александар тек месеца Марта бити. —

— Француски посланик код пруског двора, г. Бенедетија, који је до сад био на допусту у Паризу, 28. ов. м. отишао је патраг на своје опредељење у Берлин.

— Званичне новине шпанске обнародоваше изборни закон за екупштину, што ће државу да уреди. Сваки је шпанолоац који је навршио 23. годину, бирач и изабран бити може, само не онај који би осуђен био због срамне кривице. На 45.000 душа долази један депутарац, којих ће свега бити 350.

— Привремена влада у Шпанији оправила генерала Дуља на острво Кубу, поставивши га ту за губернатора. Ту је опет буна црнада букнула.

— „Руски Инвалид“ званични орган руског војног министарства, не ће од нове године излазити више. Међународној конференцији, која се у Петербургу састала да реши да се у ратовима не употребљавају убојна оруђа, која се распекавају, одложена је прва седница, јер се дотичне силе договарају да јој програм расиростране.

— Као што „Ла Тирки“ јаља, скорим се има у намери основати у Цариграду народна банка с капиталом од 50 милиона франака.

— Бенарал Грент славни победилац у последњем северо-американском рату изабран је вишином гласова американског народа за председника републике које звање као што је познато четири године траје. Славни овај генерал беше кандидат либеларне странке која је одржала победу над својим противницима, који се фалично демократима називају.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч, 2. Новембра. (Телеграм.) Шешнице у Бечу за готово: банатске 86|87-фунт. 4.70, 88 $\frac{1}{2}$ -фунт. 4.80, мархфелдске 88-фунт. 4.55, 89 $\frac{1}{2}$ -фунт. 4.65; Ст. београдске шешнице у Буру: 87|88-фунт. 4.50;

визелбушке шешнице у Визелбургу: 87|88-фунт. 4.40. Ражи у Бечу: словачке 80-фунт. 3.65; аустријске 81-фунт. 3.60. Јечма у Бечу: серетског 71-фунт. 3.25, 70|71-фунт. 3.40, визелбушког 70-фунт. 3.10, шопрошког 71-фунт. 3.20. Зоби (транзито) нове робе, 45-фунт. 1.85, 48-фунт. 2.04; старе робе 46-фунт. 2.12, 47-фунт. 2.18. — Промета у шешници било је 35.000 мерова.

Стање воде Саве.

Код Земун:

У Петак 1. Новембра: 5 ст. 10 пал. над нул. Облач.
„ Суботу 2. Новембра: 6 ст. 0 пал. над нул. Суво.

Код Митровице:

У Петак 1. Новембра: 9 ст. 8 пал. над нул. Снег.
„ Суботу 2. Новембра: 9 ст. 6 пал. над нул. Суво.

Код Сиска:

У Петак 1. Новембра: 14 ст. 4 пал. над нул. Кишов.
„ Суботу 2. Новембра: 11 ст. 9 пал. над нул. Суво.

Њ **Земун, 2. Новембра.** Овдашњи филијал англо-унгарске банке, која засад још ради, као што је читаоцима овога листа познато, под под фирмом г. Васе Васиљевића, отвориће до који дан и у Панчеву контоар своје радње, о чему извештава оглас исте фирме, који се налази на седмој страни овога листа, и који обраћамо пажњу наших читаоца.

Житна радња ове недеље беше, доста жива на нашој пијаци, и ако у ценама не беху промене, осим кукуруза, који подигаше две овдашње куће на 4 фор. Кад то чинише паравно било за њих и доста робе, те су им котарке скоро већ пуне. Но остали шпекуланти нехтедоше се угледати у два та свињарска трговца. Они престадоше са куповањем, јер им таква висока цена не подноси. Ова цена мораће патраг ударити, па ће бити и ту као у осталом Срему 3.30—40 100 ока.

Овде се товари лађа г.г. Шајбера и Фихтла из Толне са 12.000 вагана зоби за Пешту. Сутра ће је „Делиград“ за горе реморкирати.

Јављено је, да је опет подигнут карантин за рогату марву, што се овамо догађа из Србије. То је узрок, што се од сутра фунта говеђине по 20 новчића купити мора.

Данас се дају под закуп оних 60 јутара земље на нашој ледини, којих ће приход да припада овдашњем господарственом друштву, што је ту скоро заведено.

Ономад осванули смо са снегом и јаким мразом. За дан два променула се температура знатно; од 8 гради топлоте показује сада руомирски термометар 3 града под нулом. А притом траљаво стојимо са дрвима за огрев. Нема их скоро никаквих на хватовима. Ниско стање воде у Сави није допустило дрварима, да да доносу дрва. Остадоше е тога и

многи наши грађани имућнијег реда без нужнога огрева за зиму, који иначе још месеца Аугуста имају обичај да намире своју потребу. Они се надаху да ће јефтиније бити, а сад их нема никако. Стога ће неки као што чујемо из купиновачке шуме да доносе дрва, где се продаје хват по 2 фор. 50 новч., али мора сваки сам да их сече и у Земун да донесе што је с трошком скопчано. Ако зима прерано не наступи, биће дрва. Сви наши дрвари имају доста дрва на савским обалама у Славонији, па само чекају лађе да их донесу.

Земун. За недељу дана ове су просте теретне лађе прошле Савоушке за Сисак: Лађа Гутмана, товарена на Куестоу са 6000 мерова жита. Лађа Капача Иштвана товарена у Сегедину са 6500 мерова жита. Лађа Матије Шишића товарена у Н. Бечеју са 4000 мерова жита. Лађа Фрање Горичека са 2301 мерова жита. Лађа Борђа Николића товарена у Панчеву са 3600 жита. Лађа Исидора Силберера товарена у Сегедину са 3000 мерова жита. Лађа Летоша Ференца товарена у Сегедину са 4600 мерова жита, Капача Ференца товарена у Сегедину са 1758 мерова жита и 1616 мерова кукуруза.

У Београду, 2. Новембра. (о. д.) Укинуто је опсадно стање и над Београдом, које је управо пет месеца трајало. Оно нам истина није сметало ни у друштвеним ни у пословним одношајима нашим, али опет зато поздрависмо прокламацију кнежевих намесника, која обећава живосан рад и реформе у нашој држави. Надамо се да ћемо скорим угледати и реформе, које ће се предузети погледом на трговину и остале факторе народне привреде. Нова ђумручка тарифа, којој смо се још месеца Аугуста надали, није ни о Митровудну ступила у живот, и ако је нужно да се досадашњој ђумручкој пракци крај учини. Има у нас још доста недостатака што сметају трговини, но уверен сам да ће их наша влада уклонити. Допустићете ми да кадкад о њима у овоме листу коју прозорим.

За послове сваке струке осим житарске радње могу добро да вам јавим. Дућанцијама још једнако добро пролази радња. Трговаца панчанана много је било ове недеље у Београду да пазаре. Довоза робе како бечке тако и трстанске веома је знатнога било.

За житарску радњу немогу ништа особито да вам јавим. Слабо се што радило, осим што су лиферанти куповали што влади лиферују. Стране куће ове јесени не раде на овдашњој пијаци. Неки наши трговци имали би робу за износ ради шпекулације но нема шленова пароброд-

ских па ту сад траже просте лађе, на којима би могли док је пут отворен да износе за Сисак. Каква разлика између ове и лањске и преклањске године, кад је ту толико живости у житарској радњи при крају пловидбе било. Цена је храни у нас ова: жити 68—70, ражи 65, јечму 64, зоби 65—66, кукурузу 50—52 гроша сто ока. „Делиград“ повлачи данас из Дубравице за Пешту два шлена, натоварена са 2685 вагана шенице и 3433 вагана јечма.

Ове недеље повољна беше радња са сировим производима. Што год се донесе одмах пролази. Маторе овчије коже саланске по 29—30, сељачке по 25—26, козије по 25, 27—28, јагњеће по 22, јареће по 18, 19—20, кавлаци по 15—17 гроша пар. Изглед је, да ће ове зиме бити радње са машћу. Већ су неке стране куће ушитале за цену, која им се до душе недопада, но омет зато су послале неколико буради за пробу. Масти је цена 7, лоју 7½, воску 28—28½, цеђеном меду 3½, нецеђеном 2—3 гр. ока. Товар шљива 165—170 гроша.

У повчаној трговини не беху промене. Тражило се банкнота, што многи имају овог месеца у Бечу и Трсту да одговарају. Добро пролазе и сезонске занатлијске радње.

Први транспорт соли из Пруске, 12.000 центи приспео је данас овде у два шлена Дунавског друштва. Та је со познате овдашње велике куће. О овој радњи са сољу као и о томе, да ли ће моћи са аустријском да конкурише писаћу вам други пут опширније.

Општина вароши Београда купила је гостионицу код „Орпске Круне“ што је била раскнеза Александра. Ту ће сад да се сместе сва одељена варошке општине а гостионице неће бити. То је добро урадила наша општина и крајње је време било томе. Није одговарало дојиста достојанству општине једне престолнице да јој је стан по којекаким буџацима. Оно исто друштво трговаца што је купило Ђараборђевићеву башту за 7000 дуката хоће ту да подигне здање за бурзу.

Од јуче почело је овде слободно клање стоке и продавање меса без таксе. Касапи плаћају у општинску касу за сваку стоку од комада извесну тарипску таксу. Хоћемо ли услед ове наредбе боље и јефтиније месо имати, видићемо.

Краљевско-грчки конзул за Србију г. Доскос приспео је ономад у Београд. — Министар финансије г. Цанта Јовановић добио је од нај-

вишег места одобрење да ради поправљања здравља може одсуствовати, а начелник министарства финансије и главни казначеј г. Илија Маргевић одређен је да га међу тим заступа.

≈ **Неготина**, 28. Октобра. Молбеница наших грађана, о којој сам вам још прејавио, беше на надлежном месту уважена. Пређашње Суботе (19. п. м.) на предлог министра унутрашњих дела држао се министарски савет, у коме су и намесници присуствовали, где се у разматрање узео подизање нове вароши на Дунаву. Пројект или боље рећи трајбина у принципу беше одобрена и уважена. — Ову радосну вест (што наравно има и својих незадовољника јер нема правила без изузећа) хитим да вам јавим, почем је у друштвеном и трговачком погледу од големе важности. Ми се усуђујемо да приметимо, да пројектирана варош између Радујевца и Кусјака обећава да ће бити главна станица за целу источну половину Србије па да ће шта више и сам Београд и Шабац у засенак да баца.

К томе кад се измери да згодан ђеографски положај њен доприноси (јер четири се земље ту сударају: Србија, Турска, Влашка и Аустрија) да се радња и саобраћај подигне и оживи, морамо да признамо, да онога који се томе противи само живи и сопствени интереси задржавају да се ова сретна идеја не оствари. Но доиста ова нова варош имаће велику будућност! Мање морске лађе могу управо из црнога мора, обилазећи Галац, у нашем пристаништву своје хотве да баце; линија гвозденог пута што ће кроз две три године Букурешт са Турном Северином да свеже, овде ће своју средередњу тачку, а лађарска радња своје богате изворе наћи. Очеvidан пример имамо на Турни Северину. Пре двајест година беше тамо само неколико сиромашких колибица а сад се може назвати европска варош. У колико се подизала Турна Северин падао Чернец, коју ће судбицу делити Неготина док се буде нова варош на дунавској обали подигла. Што се имена тиче препоручио је да се ова варош Милошево назове, за успомену на великог ослободиоца Србије блажене памети кнеза Милоша. Који је први мисао покренуо да се нова варош на Дунаву образује, — но на молбу неготинских грађана допуштио је да пројект падне. — Данци и године прођоше, нов нараштај изађе, људи својим мислима дадоше

нов слободнији правац... Увидило се да је то што су неки викали да се пројект не прими обманљиво и из саможивих намера. Хвала Богу! те су ова питања на опште задовољство испала, но само би се пожелети могло, да они који желе да се нова варош подигне и енергично напред пођу стазом, које су се латили, јер само добра воља води правој цељи. Од стране нашег г. начелника пројект је тај добро пријен. Јест, ми смо у стању да појврдимо да он неће имати мира док се ова сретна идеја не оствари, и да то себи као најсветију дужност сматра да се за то заузима. Кроз две три године запљускива ће дунавски вали куће Милошева, које ће европски позив имати! — Да ове мисли нису празна уображења, доказује још и то, што су се већ богати капиталисти изразили, да се тамо настане као на пример из Лом-Паланке и Босне. — Бог нек да сретан успех нашем делу.

Пређашње недеље дато је од наше општине точење пића лицитацијом под аренду на три године. Највећа сума која се постићи могла била је 161 дукат годишње. Арендатор је дужан да у четири рока суму положи. А он ставља ову цену: сваки гостионичар да плати од оке на вино по две паре, на слабу ракију по четири а на јаку по осам пара. Овај начин наплате упражњава се већ пет година. Пре је плаћао сваки гостионичар општини три до шест талира годишње. Сад има у нашој вароши 11 гостионица од којих су две прве, шест друге, а три треће класе.

Данас ће се држати лицитација за набавку 80.000 ока кукуруза за овдашњу општину.

Прошле недеље дођоше из Крагујевачке фабрике преко 80 кола острагача у нашу пограничну варош. То су белгијске пушке па су по америкањској системи оправљене да се остраг пуне. Два батаљона народне војске наоружати су новим пушкама већ, а остали ће се наоружати кад омет пушке дођу.

Карантин и на граници нашој подигнут је; а услед једне министарске уредбе наменен је карантин за рогату марву код Радујевца, Пандирала, Вршке чуке и Грамаде из основа, тога што се у Видинском пашалуку говеђа куга појавила.

Наша је варош у последње доба отмених гостију имала. Ту је код нас био енглески конзул са својом фамилијом из Београда читава два дана. Мало доцније дође и руски видин-

ски конзул. Њега је сама варош интересирала. У пратњи г. начелника посетио је сва јавна места и заводе, па и саму нормалну школу своје посете удостојио. Но интересантно што је г. конзул чим је у школску зграду ступио упитао: „Је ли ово шко-

ла?“ — И доиста могли би ову зграду пре за нешто друго него за школу држати. —

Бугарски баштовани ваљано раде, јер сваки продаје зимницу. Код нас као и у свим граничним варошима неможе у зиму зелен да се

добије, зато ваља још зарано подруме снабдјети препитавајућим сретством. Кунус продаје се овде по 40 60 гроша стотина. У Груји (у Влашкој) плаћало се пређашње недеље 30 цванцика за исту количину.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	28.	29.	30.	31.	1.	2.
	О к т о б р а			Н о в е м б р а.		
Дукат царски	5.52	5.51 ¹ / ₂	5.53	5.51 ¹ / ₂	5.51 ¹ / ₂	5.52
Сребро	115.—	114.75	115.—	115.—	115.—	114.85
5% металници	58.15	58.25	58.20	58.20	58.20	55.—
Ови с кам. мај—повем.	59.—	59.25	59.25	59.25	59.25	59.—
5% народни вајам	63.20	63.25	63.30	63.20	63.15	63.15
Акције народне банке	815.—	816.—	828.—	827.—	817.—	823.—
„ кред. завода	224.60	224.60	221.80	221.10	223.50	222.10
Ловови 1860. године	88.80	89.—	87.80	88.25	87.80	87.30
Лондон	116.70	116.75	117.—	116.80	116.75	116.70

Пловидба местне лађе до 20. Новембра.

Из Земуна у Београд, у 8 сахата у јутру.
Из Београда у Земун, у 8 и по сахата у јутру.
Из Земуна у Београд и Панчево, у 9 сахата у јутру.
Из Панчева у Београд и Земун, у 1 сахат по подне.
Из Земуна у Београд, у 3 сахата после подне.
Из Београда у Земун, у 3 и по сахата после подне.

ОПШТА РУБРИКА.

Уредништво не одговара за чланке, који се печатају под овом рубриком.

Господише уредниче!

У последњем броју вашег листа „Земунског Гласника“ и то у рубрики „домаће вјести“ стоји како се један грађанин моли код варошког заступништва, да би своју гостијоничарску радњу мого е' једног места на друго да премести. Та његова прозба беше одбачена из узрока што су мени сасвим непознати. На то неки „ми судимо“ жале се и налазе да то решење ни је на свом месту, и да због конкуренције ваља дозволити. Кад сам ово читао морао сам се смејати, и то ме баш побудило да напишем ово неколико речи, и да приметимо, како се та молба на слабом темељу оснива, јер то место где горенаведени грађанин жели да премести своју гостијоничарску радњу, јесте Мала пијаца, где је био варошки кантар, а у том крају нема више од дванајес кућа, а на тих дванајес кућа има шест гостијоница. Дакле ако ту нема конкуренције оно је нема нигде на свету! Камо срећа да имамо мање гостијоница а више конкуренције за напредак и просвету, која би у становника свет унапређавала, па да само, слогом љубављу и искреношћу радње подужећа цветају, и благостање вароши узвишавају! . . .

У Земуну, 30. Октобра 1868 г.

П. Ј. М.

Књижевни оглас.

Разне околности не допустише, да „Отмица, или ослобода Крушевца“ у своје време света угледа. За то смо принуђени да рок претплате до копча Новембра продужимо, а уједно све родољупце, а нарочито омладину, да опет позовем, да ми у овом књижевном подуху помогну, да би дело што пре суду критике предстало, те да се види, да у њему нема оних намера, које нам се подмећу.

Цена књизи остаје иста, то је: за Србију 4 гроша, а за Аустрију 40 новчића. Имена уписника с новцима ваља послати штампарији Николе Стефановића у Београду.

Ж. А. Шокорац.

Објава.

Подписани јавља да је радњу Англо-Угарске банке овде и у Београду одпочео. Препоручује се дакле:

а) Са комисионим куповањем и продавањем земалских производа.

б) Са давањем новаца на робу уз што повољније услове.

в) Са дишконтрањем.

г) Са куповањем и продавањем дуката и најпосле још и

д) Са другим солидним банкарским пословима.

Олакшице ради отворио сам *писарницу и у Панчеву у кући госп. Пешра Николића* гди ће привремено сваког Четвртка господин Кошта Поповић горе наведене послове вршити.

В. Васиљевић.

Anzeige.

Das hierortige Gast- und Einkehrhaus, nebst Herberge „zum Dampfschiff,“ an der Lozau auf einem der frequentesten Plätzen (vor dem sich Sommers die elegante Schwimmschule des Herrn Schull befindet) bestehend aus: 1 großen Speisesaal, worin ein Billard, 9 Zimmer nebenan, dann 2 Küchen, 1 Speise- und 1 Dienstoff-Kammer, 1 Haus-, 1 Noth-Keller, 1 hübscher Garten am Hause, nebst andern Bequemlichkeiten; ist vom 1. Mai 1869 an zu verpachten.

In diesen Localen ist überdies auch die Schießstätte des hiesigen Schützenvereines — welcher sich wöchentlich zweimal allda zu seinen Unterhaltungen versammelt — untergebracht

Alles Nähere beim gefertigten Eigenthümer zu erfragen.

Semlin, im November 1868.

Anton Lewi

Anzeige.

Unterzeichneter bringt zur Kenntniß, daß er die Geschäfte der Anglo-Hungariabank hier und in Belgrad bereits begonnen habe, welche bestehen:

a) im kommissionären Ein und Verkauf von Landesprodukten;

b) im Vorschußgeschäfte auf Waaren zu den günstigsten Bedingungen;

c) im Discompte;

d) im Kauf- und Verkauf von Dutaten und endlich

e) in allen übrigen soliden Bankgeschäften.

Zur Bequemlichkeit meiner Geschäftsfreunde eröffnete ich in Pancsova ein Kontor im Hause des Herrn Peter Nikolics, allwo vorderhand Herr Constantin Popovits jeden Donnerstags die bezüglichen Geschäfte besorgen wird.

B. Wasiljevits.

Крупа и мирта.

Историјска приповест.

I.

У Кастелу храброг Литваја све су дворане препуњене гостима. Силна се госпоштина одасвуд искупила на ову свечаност. А како и не би, кад Литвај удаје јединицу своју за млађаног Андру Зериња. Све беше весело, а сјајност и богаштину сваки кут издаваше. Пет грдних дворана, у које се све једна из друге улазило, како дивно украшене беху, а источни намештај у њима чисто је мамно госте, који на ово весеље позвани беху. Зидови стајаху у духу тадашњег века са разним оружјем нагиздани, грбови племићки породица, трептећи штитови, оклопи, шлемови и наоштрени мачеви, све то беше по најлепшем укусу намештено, које замењиваху слике, па какав диван утисак причињаваше све то на присутне госте! Разграњати и вешто сложени рошчићи у виду звезде просинаху обилно сјајност своју на таласање веселих гостију; а силно цвеће, што по дворанама изметнуто беше, просипало је на све стране мирисе своје.

Но од свију, дворана за играње беше најпунија. Чаровити гласи свирке записали су чилу омладину у дивним играма, које је давно већ најповија мода из реда истиснула. Једном речи, весеље беше живахно, задовољство опште.

Али погле самог оног убавог јуначког младића у зеленом руву; то је сретни Андра Зерињи. Он никад не скину погледа свог са играчице, која му на снажне мишице приљубљена беше, а која му је уједно и заручница. Но невеста беше бледа, сетна и замишљена. Заручник јој је леп, одважан и храбар, при том и сип најплеменитијег стегоноше у земљи. Па како је силно миловаше, како ли се за сретна сматраше, кад би се само њене њежне ручице дотакнуо. Кад би јој у игри притиштео груди на јуначка прса своја, онда би и она осетила одкуцај његовог срца, које је у љубавној страсти не мировало.

Сад дође да се прстење мења. Заручница још већма пребледи; груди јој се бурно надимаху, а слабе јој живце нека гроза потресе; очи јој се сузама наводне, те једна по једна слеваше се на алем, који јој снежни врат грљаше. Још један уздах отриже се тако силан, као да јој је груди растворити хтео.

Али срећом, нико јој тај потрес у души опазио не је.

Заручник јој пређе ближе, па у вељој срећи пригрли је грудима и притиште јој ватрени пољуб на лицу — али ова као да ју је љута гула ујела, снажно га од себе одтури и извоје му се ил наручја. —

Но кад би човек свуда погледао, опазио би сасвим на страни једног младића око 24 године од прилике, де скрштеним рукама и у доста простом одећу на један стуб наслоњен стоји. Лице га издаваше да у њему одсудан дух влада. Лаке борице, које му по челу испрекрштане беху, при том још озбиљност на лицу, све му то даваше старији изглед, нег што јесте. У лицу је необично блед, што му уједно издаваше очевидну борбу, која му душу потресаше. Бледе усне често би му прелетао болни дрхат. Севајуће и живахне очи час би мирно и дуго почивале на једном крају од дворане, а час би опет прелетале овамо и онамо по целом збору.

Он уздаше, а неколико сузни капљица заблестају му се у оку.

У тренутку у ком испит трајаше, клоне на једну наслоњачу поред стуба. Руком придржа изнемоглу главу, а сузе му са срца потеку.

— О, сад тек осећам — шапуташе овај — како је силно љубим. Еј, мене несретника! Ја је мољак за узајамну љубав, ма да сам знао да моја никад не може бити. Те силе немам, с којим би је себи придобио . . . Шта силе? Та моја груд скрива најчистију љубав, па зар ми ова не ће и снаге подарити? Ал да, та сва снага за мене је свезана, ограничена. Па како ме она силно љубљаше! Све да та љубав њена не је искрена била, али само кад сам јој осмејак у том часу на уснама опазио, неки ми се терет са срца свали. Но при свем том на лицу јој се могао опазити израз очајања! Ох, та мисао, да сам јој васцео живот отровао док ће ме мучити! Како је заручник њен искрено воли. Али како ће да се унесрећи, кад јој на лицу ту потајну тугу опази, кад осети да јој је срце тако ледено сирам њега. Ох, свему томе ја сам узрок.

Јецанье и сузе га савладају. Из тог очајног сна пробуди га неки глас, који га по имену викне. Он се трже и погледа горе — а Зерињи стајаше пред њим.

— А шта је теби, те се тако друштва клопиш? ослнови га овај. Где, како ти је лице помркнуло! Говори, шта ти је?

— Не је ми пита, мало ми је позлило.

— Шта је то море, очи ти се црвене као да си плакао. Говори човече откуд то?

Владислав не могаше тешки уздах да савлада.

— Тужне успомене, мој Андро! одговори му овај.

— За што им дајеш маха да те тако савлађују, за што допушташ да ти узбуђеност сваки на лицу читати може? Та гледај само како је овде све живо и весело, само си ти једини, који не ћеш да си учесник опште радости. Зар се ти не радујеш мојој срећи?

— Ох, та то је баш, Андро — прихвати овај, ухвативши га поверљиво за руку — то је баш што у мени тако тужне успомене буди.

— Владиславе! . . .

— Кад год угледам лице твоје заручнице, увек ми неки болни осећаји груди простреле, па и опет би је довека гледао. Ја сам имао једног анђела, који ме је љубио, коме сам се ја тако исто искреном љубављу одзивао. Тај анђелак тако личи на твоју невесту. Судба нас једно од друго отргла и ја је више никада мојом назвати не могу. Од то доба никад мира немам. Ја сам готово сву земљу у накрст прешао, те тако се и с твојом упознам. За цело да ми се не еи данас надао и ја ти сад морам као неко чудо изгледати.

— Оканмо се тога, Владиславе. Ајмо сад па буди ми и ти весео.

— Та ја сам овде сасвим непознат и стран.

Андра и не слушајући узме га за руку и силом га одвуче. Невеста беше у крајњој дворани сама. Овај је потражи и представи јој Владислава као свог најбољег пријатеља.

Сад да је когод могао видети лице тужне невесте! . . .

Андра их остави саме.

Бледи образи лене заручнице намах се зажаре, сва изнеможе и клоне на наслоњачу. Поглед јој се сусретне са његовим . . . али колики прекор би изражен у том једном погледу, па колики бол.

Младић обори главу. Као укочен стајао је пред њом; ни очију не смеде подићи да је погледа.

— Владиславе! — почне невеста пребацујући, с којим је гласом и дубоки бол изражен био. — За што си дошао; за што ми излазиш пред очи, да ми само бол увеличаваш, који ће ме са света уништати?

— Још једном сам те желео видети — одговори јој младић тронуто. — још једном и пос. е љи пут. Све успомене, које те на ме сећају

изчујај их из срца. Буди одважна и заборави ме. Како те Зерињи силно љуби, он ће те заиста усрећити. А ја — ја ти никад више на очи изићи не ћу, да ти твој породични живот узнемирујем. Ево сад сам ту, да се вечито с тобом растанем.

У побочној дворани забруј свирка, али овде се чинило као да самртна тишина влада.

— Је ли, Маргарето — настави младић после подуже почивке, ухвативши је за руку — ти ћеш знати Зериња љубити, ти ћеш га знати усрећити? Како би мене то болело, кад би рад мене Зерињи несрећним постао.

Она само климну главом одобравајући, али ни једну речицу не пусти преко усана.

Из груди Владислава отрже се тешки уздах. Дуго је стајао и ћутао. Скрштеним рукама укочено је пред-а се гледао, за тим је ухвати по ново за руку, а из ока му се скотрљају две сузе.

— Маргарето, лепа моја Маргарето, — дркћућим гласом почне — реци, ох реци ми само још сад: љубиш ли ме?

Даље не могаше да издржи. Из очију јој лијнуше сузе, она устане и клоне на груди младића, на јецајући рекне:

— Ох, а што ме то питаи?

— Хоћу још једаред те лековите речи с твојих усана да чујем, које никад више до моји ушију допрети не ће.

Сирото девојче шапуташе на то речи најжешће страсти: Љубим те Владиславе, страсно те љубим, и та љубав дотле ће трајати, до год ми срце у грудма куцало буде.

Владислав је њежно отисне од својих груди.

— Ох, бежи далеко од овог бедног срца — прихвати Владислав — ту сами отров за тебе расти; за то бегај, клони се далеко од ојаћеног срца мог.

— Добро рече, — одговори му тијо, — ја морам бегати, морам те се клонити ако хоћу да љуто не згрешим.

— За што ме тако силно љубиш, сирото девојче; па што ја тебе тако жарко милујем? Та да ме тако искрено не волиш, колико би лакше овај бол у даљини поднео.

— А што то говориш? — викне Маргарета узбуђено. — За што хоћеш да нам овај вечити растанак тако тежак буде?

— У овом последњем тренутку морамо се искрено исповедити. Маргарето, све сам од тебе затајао, само

једну љубав не. Ја те љубљах тако искрено и страсно, па бејаш тако поверљив. Ја сам видео да ме и ти срдачно милујеш, те не сам хтео да ти твоје слатке снове у ништа распудим, и само тога ради сад сам тако несретан. Пре месец дана рекла си ми да ме с ватром љубиш, но сад ће ти с тим теже бити да изабереш спрам мене љубав или мржњу.

Младић ухвати бледу и дркћућу невесту за руку.

— Престани, ако Бога знаш, мољаше га она и покрије лице рукама.

— Не, драга Маргарето, то не сме бити. Дођи к себи. Ја хоћу да ти моју дубоку искрену тајну откријем, јер ти је мораш чути.

— А оно говори брзо и немој ме толико мучити с тим страхотним речима.

— Ти се за несретну држиш, што не можеш моја бити. Али то је морало тако да буде. Видиш, Маргарето, ја те не сам бадава питао, да ли ме љубиш? Но сад ми реци да ли ти онај човек може мио бити, пред којим страшна провала стоји, коју би најпре с великом опасношћу прећи морао, да те у своја наручја прими?

— Ја те не разумем шта хоћеш с тим да кажеш.

— Је си ли толико снажна да све чујеш, што ти рећи имам!

— Јесам, само говори. Кад ми је груд толико снажна била, да љубавну бољу одржи, издржаће и тај терет, с којим ће се одрећи исте љубави. Свемогући кад је љубав у срце човечије улио, уједно је дао и ону снагу, која је љубави од тако преке нужде.

— Обећај ми, Маргарето да твоја помисао на мене не ће у срцу твојем проклетство пробудити; обреци ми да ме душа твоја никад проклињати не ће, што те мир одбеже, кога ти је моја љубав уништила.

— А како да проклињем оног, који је у овом срцу живео и који ће довека у њему живети. Моја уста само ће благослов за тобом просипати.

— Хвала ти, Маргарето на таким речима. Зато нека те бог усрећи. Но сад можеш све чути и знати с киме си љубав проводила.

На лицу Владислава беше израз грдног бола; руку Маргарете, која му на грудма почивала, пусти; обореном главом уступи два корака натраг и као грешник, који пред судом стоји рекне:

— Ја сам Владислав, краљ угарски.

Продируће јаук истргне се из Маргаретиних груди.

У другој дворани су свирали па срећом у вреви општег весеља не је се ни чуо.

— Хвала ти, Владиславе — допустите ми Ваше Величанство, да Вас још потоњи пут тим именом назовем — шапуташе Маргарета. — Хвала ти, Владиславе, што сам ту тајну баш од тебе чула.

— Ја за тебе остајем увек само Владислав и то име нека се преседи у твоје срце. Владислав те љубљаше и довека ће те љубити. Кад год га се сетиш, а ти га оплачи као да је мртав, кога је гроб од твоји груди отргао. Сирото девојче! — продужи краљ уздахнувши — томе се заиста не си надала.

Обоје ућуте. Маргарета гледаше пред-а се. У оку јој не беше суза. На бледом лицу опажаше се тешки бол, који јој издаваше патњу тешких осећаја.

Краљ је уздисао а очи му блистаху у сузама.

— Маргарето! — прекине краљ тешко ћутање, ухвативши је за руку. Је ли да ме не ћеш мрзити, и ваљда ме не ћеш сматрати за неко худо чудовиште, које ти је срце тако љуто ранио. О, одговори, реци, Маргарето да ли ћеш ме у успомени благосиљати или ћеш у том тренутку милостива спрам мене бити?

— Ваше Величанство!

— О, не говори тако; немој горе да загорчаш овај час растанка нашег — прихвати краљ тужно — пред тобом ево стоји само Владислав, који те љуби, а краљ, тај те и не познаје.

Маргарета је на то само узданула.

— Та ти ме не мрзиш — настави краљ — тај милостив поглед пуи љубави сведочи ми то. Како сам ти тешко згрешао и ти ми опет прашташ. За то бог нека те награди.

И с прета екине један претен.

— Узми овај претен. Мети га поред оног, што ти га Зерињи даде. Ти си сад заручница и мог срца. Немој ми понуду одбијати, узми га као да би с тим испунила последњу жељу умирућег грешника. Узми овај прстен; јер он ће једини бити, који ће те на ме сећати. Сад ми дај твој у промену да те у потоње бар у мом срцу мојом назвати могу.

Краљ је ове речи с таком ватром и болом изговорио, да га је Маргарета и нехотице послушати морала. Она му пружи руку и претење беше већ промењено.

— Сад само још један и последњи пољуб.

И притиште је етрасно на своје груди, а дуги ватрени пољуб паде јој на блеђане усне.

— Сад збогом! бог нек те чува и благослови! Заборави ме, као да сам навек за тебе умро; жали ме у срцу, а ја ћу те оплакивати као изгубљену заручницу своју. Збогом, збогом за навек!

Као посрћући удали се од ње и стане код врата од дворане. Сад се још једаред осврне, полети јој по ново, загрли је и брзо га нестане. Низ степене јурио је као помаман.

Напољу га је чекао стари слуга с коњем. Краљ се жераву баци у седло, ободу га оштром остругом у ребра, а плаховити коњиц јурне и нестане га у даљини.

Старац га само погледи и гунђајући нешто крене се и он за њим.

(Наставиће се.)

Суђење учесницима у кнежевом убијству.

(Наставак.)

Лазар признаје на другом месту томе противно, да, то јест по наредби старешине свршава такове послове обично секретар ил који нижи званичник — дакле да он не би ни био одређен на то од старешина; и што признавајући, да му је ислеђењем оне од 1863. године познате Смедеревске завере противу живота кнеза Михаила и владе познато било, да је и Павле у ту заверу упутен био — дакле се још отуд познавао с Павлом није имао никад никакве тајне договоре, јер га је вели, Павле отуда мрзио одвећ да га не види и у свакој прилици окретао од њега главу, а овамо и као заклету кнезу чиновник и као владин орган, оде сам својевољно таквом човеку, који ради и о глави кнезу и противу владе а и њега одвећ мрзи — иде још на ноге у стан и то у време ручка да му учини своју услугу, — што се баш никако не слаже ни са лојалношћу ни са достојанством државног чиновника и то још коме је онако озбиљан положај као туженом;

в) што је сведочбом заклетог сведока Павла Ђорђевића из Смедерева осведочено, да је тужени Лазар састајао се и с туженим Миланом на само у Смедереву на чаршији сутрадан по убијству кнежеву, па са овим ту по дуже шапутао; и ова сведочба докнађава се и признањем ове обојице и Лазара и Милана да су тај састанак на само имали а и

против Милана као и против оних доказато је да је и он њихов саучесник у овом злочинству, — дакле тај састанак и с њиме подозрив му је.

А та околност опет подкрепљује се и следећим одношаима: Што о истоме састанку њи двојица казују различито; тужени Лазар казује, да га је Милан у сурету упитао на месту „куда ви тако рано“ и он му одговорио да има посла; Милан га вели, даље упитао „да није за тога што је побегао“ јер се беше већ разчуло по чаршији да је побегао убица Ђорђе Радовановић, и он на то рекао Милану: „море несретнице, да није Ђорђе код твоје куће јер ти добро живиш са Радовановићем,“ па затим Милан одатле отишао право својој кући, да види тамо од некуд није ли дошао Ђорђе, а он отишао с места даље где је и пошао био, да око Дунава пази на долазак тога Ђорђа. Милан опет сасвим другче казује, да га је тужени Лазар са суретног места изазвао на страну па му говорио: „Милане, Ђока Радовановић убица је и побегао па зато пази ако би што дошао код куће Љотића,“ и Милан је, вели, па то псовао гласно Радовановића викајући на њих, а Лазар га стишавао; а као што се опет види из напред наведене сведоче Павлове, обоице казивање о томе састанку не слаже се баш ни у чем са казивањем овог сведока; и што г. Лазар правдајући тај састанак његов с Миланом, наводи, да је тада пошао био по заповести Начелниковој, да тражи по вароши кнежевог убицу да не буде тамо побегао од некуд, — и овамо то саопштава Милану за кога сам признаје да је пријатељ тога убице Радовановића, и још му као таквом говори: „море несретнице да није Ђорђе код твоје куће“ — дакле чини га управо острожним на то и упућујући га само да иде својој кући да види да не буде тамо Ђорђе — даје му и прилику тиме да то одклони, а оваков његов поступак у тако озбиљном случају очитује с једне стране његову нелојалност према дужности, а с друге опет његово блиско и подозриво сношење са Миланом и Радовановићима.

Наведене три околности под а) б) и в) са побројаним одношајима имају и међу собом и између туженог Лазара и овог злочинства такву тесну свезу, да то све једно с другим садржавају у главном једну околност такву, да је он имао подозрење сношаје и подозрење тајне састанке са именованом тројцом саучесника овога злочинства; а ова

околност доказата је довољно према другом одељку § 239. и даје ближи основ подозрења по примеру под а) § 122. крив. судског поступка.

3., И ова околност, што је тужени Лазар и на своје испиту и о његовом познанству са осуђеним Павлом наводио час, једно а час друго; тако: у 3. одговору рекао је, да он познаје Павла само из честог виђања у Смедереву; у 4. одговору вели, да су њих двојица у омрази још од 1863. године; у 25. одговору признаје да је знао, да исти Павле добро живи с Ракичићем што осведочава да је с обојицом у блиском сношају; а у 5. и 44. одговору сасвим опет противно свему овоме казује, да је јесена кад је оно ишао к Павлу у стан Павлов, питао овога, како се зове и који је, да се увери је ли он баш Павле Радовановић; дакле као да га дотле није ни познавао.

Осим ових противуречија он је, казујући и о својој моралној страни, казао је у 1. одговору, да никад ни зашто није био судом ни суђен ни кажњен, а после тога пошто је убеђен испитујућом влашћу казао је у 22. одговору на против, да је под судом још дваред за своје кривице а једном и осуђен.

Сва ова противу речија доказују да му је одговор лажан — што основно доводи у сумњу и целу његову обрану; а та његова лаж даје противу њега и још један доказ према точки 1. под а) § 238. крив. судског поступка.

Она два основа подозрења под 1., и 2., и ова околност под 3., саствљају противу њега подпун правни посредан доказ — §§ 222. под VI, 236. и 238. крив. судског поступка.

V. О кривици Драгише Станојевића.

Противу овога стоји:

1., Та околност — што је сведочбом заклетих сведока Алексе Стаменковића, Вићентија Бешевића и Алексе Ивковића, ћака III. године права и Јеврема Новаковића, ћака III. године философије у великој школи, а и самим признањем Драгишиним доказато, да је он и 29. Маја тек. год. у самоме часу кад је се разнео глас о убијству кнежевом, па и сутра дан рано око 7 сати пре подне сазивао и скупљао био ћаке код велике школе, и задржавао се ту са њима и први и други пут све једнако — докле их власт није одатле растерала. — А ово његово сазивање ћака — кад је сва земља — о неспокојена и сваки њен грађанин преперажеп мучким убијством вла-

даоца — доводи се у тесну свезу са предузећем осталих злочинаца, који су тим убијством ишли да насилно произведу преврат у корист његовог тече Карађорђевића, — доводи се то јест са тим у тесну свезу с њедећим опстојатељствима:

а) што Драгиша одричући ту свезу брани се, да је у оба та маха сазивао и скупио био ђаке у намери као да са њима састави дружину, која ће као огранак уједињене омладине, на основу њених штатута радити на законитом путу у цели слободна удружења и говора и у цели да потпомогне владу у тадањим тешким приликама за одржање поредка; а ова његова одбрана напротив не слаже се ни са његовим положајем, ни са случајем, нит са околностима тадањим нити, опет и са његовим самим понашањем у томе скупу: — не подудара се са његовим положајем, јер као професор нема те надлежности да може конституирати какову дружину за потпомагање владе у њеним државним пословима, а сам признаје да ни иначе није на то позват ни од кога, и што и у том положају стојећи под управом ректора велике школе, није могао тако својевољно ни сазвати, ни држати такав скуп код школе: не слаже се са тадашњим случајем, јер у часу кад владалац падне и то још мучким убијством и кад цела земља таковом несрећом непокојена и изненађена стрепи и за своје одржање, сасвим је томе неприродно да један и обичан грађанин лојалан — који ту несрећу и зебњу дели а још неприродније да професор највеће школе у земљи као што је Драгиша — у томе као најозбиљнијем часу сазивље и саставља мирно дружину и то још — као што сам он вели од деце и са овом тражи договора за одржање слободе и реда обилазећи сасвим своје другове — професоре — који би му за такову поштену цел доиста далеко поузданији били, — а та неприродност објасњава се још јаче и тиме, што су и у том скупу — као што он називље деце, примечавали му Алекса Стаменковић и Арон Нинчић, да није време ни таковом скупу ни раду; не подудара се са околностима, јер сам признаје, да је сутра дан још пре но што је он по други пут сазвао био ђаке у школу, обзнањена била прокламација привремене владе, да је власт већ у рукама људи — законом на то позваних и правитељство кнеза Михаила продужило свој до ондашњи рад; и што сам признаје, да је тада полиција

била сасвим мирна, дакле да у подпуном смислу влада ред, — а при оваковим околностима нити је влада потребовала помоћи од ненадлежних људи за одржање реда — који није ни мало ни повређен био, нити је опет он имао узрока да рад тога скупа ђаке; а не слаже се са његовим понашањем, што, сведочбом речених сведока Стаменковића, Бешевића, Ивковића и Новаковића а и његовим признањем доказато је, да је он у томе скупу ђака говорио о дружини која ће у границама закона радити у цели просвете и народне слободе и у цели потпомагања владе, изрекао на послетку и то, да тај њихов скуп може доћи до какове одговорности — а као што сведок Стаменковић даље сведочи, изрекао још и то, да ту може и глава играти, па да не би вели, сам одговарао, тражио и покупио за тај скуп подниси и од ђака, — а овакова зебња за скуп онако невин као што га он представља сасвим је неприродна, јер, радећи тако у границама закона са поштеном намером да потпомогне владу, не може бити ни помисла о каквој одговорности за то, — таковој зебњи тешко ће се наћи смисла и код обична грађанина, који не познаје ни одношаје друштвене у држави, ни позитивне законе своје земље, а камо ли код једног професора највећа школе на још професора и доктора права — као што је Драгиша — који знајући то све и друге још о томе обавештава и учи; па не слаже се наведена његова одбрана са његовим понашањем ни у томе, што је он — као што су осведочили речени сведоци Стаменковић и Бешевић, и после пошто је ректор као старешина школе позвао и њега и ђаке у име закона и реда, да се одма разиђу из школе са скупа, скупљао потниси од ђака и бирао са њима председника и одборника за управљајући одбор тога недозвољеног и још забрањеног скупа, — а оваково опет понашање, којим се фактички одриче поштовање и одржање реда и закона, противно је баш сасвим онаковој намери, у којој он вели, да је те ђаке скупио, која да у томе помогне владу;

б) што је он као што и сам признаје, скупљао те ђаке у оба маха и без знања икоје власти, па тек кад је видео, да је правитељство кнеза Михаила предузело власт у руке и по убиству кнежевом, и кад га је ректор велике школе застао у том недозвољеном скупу и растерао и њега и ђаке, онда тек јавља

се власти и тражи од ње дозвољење за састав друштва — сигурно да би тим јављањем маскирао то његово својевољно скупљање ђака као невино, те тако прикрио свезу са тадашњом радњом осталих;

в) што је већ опште познато, а код Драгише као професора још се известније то предпоставити мора, да се свуда за састављање такове дружине тражи најпре дозвољење, и јавља власти за њен скуп и онда кад се већ има и то дозвољење, — а он и без дозвољења и без знања ичијег скупивши ђаке задржавао их у гомили по дуже, и са њима уговарао не само о саставу дружине већ и о правцу њеном па и о управљајућем одбору избравши за тај одбор себе за председника а одборника или боље рећи свог помагача Владимира Љотића, сина Мите Љотића — који је познат противник Обреновића и који се налази на оној страни заједно с Карађорђевићем и то под платом овога, дакле — најпре саставио дружину па после тек тражио одобрење од власти;

г) што је сведочбом Арона Нинчића осведочено, да је Драгиша на улици код касарне у часу пошто је кнез убијен, говорећи са овим сведоком о том његовом позивању ђака говорио овоме, да не говори са њим о томе гласно већ полако — дакле скривено; и што је сведочбом Дамјана Поповића осматривача велике школе осведочено опет, да је то вече искао Драгиша од њега да му отвори какову собу у здању школском те да тамо уведе ђаке, — а ова два опстојатељства доказују дакле, да је то скупљање ђака хтео да чини кријући;

д) што је пресудом судском доказато, да је по плану раденика овог злочинства одређено било, да тек по извршењу убијства нападне се на власти местне и произведе неред па тако насилно изврши преврат, и да су сви раденици били за то спремни у томе часу, па неки од њих као Павле Радовановић, Видоје Ивковић, Атанасије Атанацковић и Младен Ненадовић, и обилазили да то одпочну, — а Драгиша признавајући да ни о том његовом скупљању ђака, ни о тој дружини рад које их је вели скупљао, пре овог случаја ни речи ни с ким говорио није, тек у првоме часу пошто паде кнез дакле, баш у исто време кад и остали његови сарадници обилазише да одпочну своје улоге за преврат, сазва и скупи ђаке па још и на месту близу полиције — на коју као што је пресудом судском доказато имало

се такође напасти у томе часу, и ту са њима у гомили задржавао се све једнако до у сумрак док већ од стране полиције добовањем није запоувећено, да се одатле разиђу, — а ово све дакле очитује, да је он изчекивао спреман са својом улогом, да остале сараднике подпомогне у предузећу за преват — као што се ово потврђује и отуд, што је осуђени Марић у својим својеручно написаним изказивањима у течају његова испита показао, да му је Љубомир Радовановић казивао још раније како је исти Љубомир говорио ујаку Драгишином, Светозару Пенатовићу, да и Драгиша ради у њиховој завери и да му је задатак да са ђацима велике школе одма по убиству кнежевом начини буну по вароши и потпомогне их тиме у извршењу преврата.

Сва наведена опстојателства стоје и једно с другим и између Драгише и овог злочинства у тако тесној свези, да је по њима вероватно, да је он са тим својевољним сазивањем и скупљањем ђака чинио покушење које се лично не може ни на што друго однети, већ на ово казнимо дело; а овакова околност према смислу § 118. и 120. даје против њега један ближи основ подозрења подобан примеру под б., § 121. крив. судска поступка е погледом на § 239. истог поступка.

2., Околност та, што је и његовим признањем и сведочбом Катарине Химел, бивше служавке Младена и Симе Пенатовића доказано, да је он прошле зиме и пролетос имао чете састанке у кући реченог Младена и Симе са овом двојицом на и са Павлом Радовановићем; и што је његовим признањем и сведочбом г. Аћима Чумића, професора вел. школе такође доказано, да се он састао на само с Младеном баш и у првом часу по убиству кнежевом, — а пресудом судском доказано је, да су и Симо и Младен и Павле у та времена кад се он са њима састајао радили на овом злочинству — дакле да су и Драгишини састанци са њима подозриви. А та подозривост утврђује се и следећим опстојателствима:

а) што је уверењем полицајне власти под № 84. доказано, да је он пролетос у почетку Фебруара месеца прешао одавде у Аустрију 4. а вратио се отуд амо 6. истог месеца и он признао, да је у то време ишао у Темишвар, а пресудом судском доказано је, да су баш у то време осуђени Павле Радова-

новић и Трипковић долазили тамо ради договора за извршење овог злочинства, и казивањем Трипковића код аустријске власти осведочено, да је тада Трипковић набавио и дао Радовановићу и револвере за које је пресудом судском већ доказано, да су употребљени на убиство кнежево;

б) што је сведочбом г. Милана Милићевића, секретара министарства просвете осведочено; да је се Драгиша тада заједно с Павлом и вратио отуд амо на једној лађи и у једном салону а он ово одричући чини се, да нигде у томе путу није ни видео Павла;

в) што у том одласку његовом у Темишвар није правим путем ишао, већ сасвим необичном странпутицом, јер путујући у време кад је лађ радила, у место да одавде, ил на поелетку и из Земуна путује водом на Панчево и Базјаш, он иде одавде у Земун, из Земуна на чамцу право преко Дунава на оним ритом пешке до у село Борчу, и одатле на колима у Панчево, из Панчева опет на колима до у Вршац и тек одавде правим путем у Темишвар — дакле и сам тај одлазак подозрив му је; и

г) што он казујући о оном састанку његовом с Младеном на пијаци у часу пошто је кнез убијен, наводи, да је чувши као прије тога од неког непознатог да је кнез погинуо, отишао тада к Младену на сусрет и састајао се са њим само тога ради да и њега упита, је ли то истина и да му је Младен на то казао само толико да је кнез убијен; а овамо вративши се од Младена к дружини — професорима као што сведок г. Чумић сведочи, крио то што му је Младен казао и од истог г. Чумића који га је баш питао о томе а и од остале дружине која је пред њим једнако распитивала да дозна шта је с кнезом, па чинећи се као да и сам ништа не зна, распитивао и он о томе пред њима.

А ова околност под 2. са побројаним опстојателствима под а), б), в) и г) према смислу §§ 118. и 120. крив. судска поступка даје један ближи основ подозрења подобан примеру 1., под а) § 122. истог поступка.

(Наставиће се.)

СМЕСИЦЕ.

Дворац Сибињанина Јанка. Мађари хоће њег. величанству цару у Ердељу да подигну дворац на развалинама дворца Сибињанин Јанка и то по оном укусу, какав је онда био.

Њење замка морало се тако рећи на развалине да се ископа, а појединости у плану биће по стиљу који је у хунско време владао.

Ѓенерал Грент. Избрани председник сједињених држава рођен је 27. Априла 1822 од родитеља шкотског порекла, у Мунт-Плазаан у области Охије. Трудом С. Хамер што је био члан у сабору, добије Грент знаменито место у војничкој вишој академији. Као поручник ступи он у војску американску. Прве лаворике узбере Грент у рату северо-американском у битци код Пело-Алтоа. У даљем току овог рата тако се покаже Грент да је браво за капетана аванзирао и Конгрес га у том чину потврди 1850. г. У потоњој години уназаде га нешто у стајаој војски и то му се недопаде. Он да оставку и настани се у Мисури до Сан-Лујија као економ. Г. 1859. отвори са својим оцем у Галени у области Илиноа кожарску радњу. Али кад 1861 букне устанак подражи старог војника да својом војничком способношћу домовини послужити. Управљач државе Илиноа постави га за пуковника 21 добровољачке регименте. Од ово доба почиње Грент у савременичкој историји знамениту улогу да игра. Већ у Августа 1861 наименоваше га за бригадског уенерала и наруче му, да чува средњи предео око Мисисипи, тенешког језера и Охије. Ову је дужност он тако савесно отиравао да је још савезницима важни Форт-Деавон извојевао, те га зато за уенерал-мајора добровољачких чета произведу. А 7. Априла 1862. извојева Грент код Нихе-бург-Ландинга победу што је за савез тако важна била, над јужним уенералима Ворегардом и Џонстеном. — У томе чину испадне му за руком те освоји Виксбург, што је за јужну ствар тако важан био, те га зато постави влада за уенерал-мајора стојеће војске, а доцније за заповедника целе савезничке војске, што је била у Мисисипи Охијо, Тенеси и Кумберланду. Као такав одржи над јужним уенералом Брагом сјајну победу код Катонга. 1. Марта 1864. на предлог преставничког дома наименоује га председник Линколн за уенераллајтнанта и врховног заповедника целе савезничке војске. 2. Јуна 1864. објави Грент војницима са прокламацијом пуном полета, да је грађански рат свршен, а од прилике после једне године и то 28. Јула 1866. даде му Конгрес после смрти Шкотове највеће војничко достојанство под именом: поглавице целе војске у коме је Грент и дан дани.

Адреса Француских раденика шпањскоме народу. „Браћо! У Европи се сада броји један престо мање и један слободан народ више. Нек вам је еретно, Шпањолци! Поздрављамо вашу револуцију, ми потомци оних људи, који створили 14. Јулија и 10. Август — 1830. и 1848. год. Али као потомци тих људи ми неваља, да се само дивимо вам браћо, него морамо рећи: „Браћо чувајте се! Обаарите се на прилике и историје! Можда ће се јуначка Шпањолска сетити да су по некад највеликодушници народи падали као жртва зрених плетака, гадних онадања, бешчасних шпекулација! Добитак слободе биће плод ваше срчаности и ваше обавривости. Зато се немојте ни један дан, ни час, ни тренут одвајати с мишљу од постојане цели ваших тежња — од републике. Нетребају више државне чете, војника и попова! Сетите се да је Бунапарта изавао 18 Вријера, а Кавенак — јулијске диве! Браћо, молимо вас борите се за револуцију, не малаксавајте, небајте се и не двоумите само она помоћу просвете из таме глупости и правновериде изабавља. Она ће уклонити сиромаштину а уједно с њоме и последње форме човечанске несреће. Из те револуције, за коју сте се ви машили с оружјем у руци, мора изићи она велика будућност, коју ће мо и ми кад тад достићи и која ће се остварити за све народе савршеним достигнућем слободе, једнакости и браства т. ј. достигнућем права човека и грађанина, која су основица на законима природе и привичности! Браћо држите се мушки! Живела слобода Шпањолска! Шпањолци! Француски раденици шаљу вам братске поздраве!